

Veselības ministrija

Brīvības iela 72 k-1, Rīga, LV-1011, tālr. 67876000, fakss 67876002, e-pasts pasts@vm.gov.lv, www.vm.gov.lv

Rīgā

10.08.2023 Nr. 01-14.2/3508

Uz 07.07.2023 Nr. BJC-23-1349-nd

**Rīgas pašvaldības Bērnu un
jauniešu centram**

Informācijai:
Labklājības ministrijai

Rīgas domes Labklājības
departamentam

*Par narkoloģisko palīdzību bērniem
un pusaudžiem*

Veselības ministrijā 2023. gada 7. jūlijā ir saņemta Rīgas pašvaldības Bērnu un jauniešu centra vēstule Nr. BJC-23-1349-nd, kurā tiek aktualizēts jautājums par valsts nodrošinātu obligātu, tajā skaitā bez bērna piekrišanas, stacionāro narkoloģisko palīdzību un rehabilitācijas pakalpojumiem bērniem un pusaudžiem.

Veselības ministrija pateicas par sniegto viedokli un pieredzi. Piekrītam problēmas aktualitātei attiecībā uz bērnu un pusaudžu atkarību izraisošo vielu lietošanu, kā arī nepieciešamībai nodrošināt bērniem un pusaudžiem piemērotas atbalsta iespējas atkarību izraisošo vielu lietošanas mazināšanai un pārtraukšanai.

Vēršam uzmanību, ka, lai samazinātu alkoholisko dzērienu un narkotisko vielu nodarīto kaitējumu sabiedrības veselībai, nodrošinot iedzīvotājiem pierādījumos balstītus, mērķtiecīgus, kvalitatīvus atkarību izraisošo vielu lietošanas profilakses pasākumus, kā arī agrīnu diagnostiku un kvalitatīvus, pieejamus un individuālajām vajadzībām atbilstošus veselības aprūpes un sociālos pakalpojumus, Veselības ministrija ir izstrādājusi Profilakses pasākumu un veselības aprūpes pakalpojumu uzlabošanas plānu alkoholisko dzērienu un narkotisko vielu lietošanas izplatības mazināšanas jomā 2023.–2025. gadam¹ (turpmāk- Plāns).

¹ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2022. gada 25. oktobra rīkojumu Nr. 773; pieejams tīmekļa vietnē: <https://likumi.lv/ta/id/336736-par-profilakses-pasakumu-un-veselibas-aprupes-pakalpojumu-uzlabosanas-planu-alkoholisko-dzerienu-un-narkotisko-vielu-lietosanas-izplatibas-mazinasanas-joma-20232025-gadam>

Minētā Plāna ietvaros paredzētie pasākumi vērsti uz personu pasargāšanu no atkarību izraisošo vielu lietošanas uzsākšanas, tai skaitā pamēģināšanas, traucējumu izveidošanās, kā arī no citiem ar lietošanu saistītiem riskiem sev un apkārtējiem. Tāpat Plānā iekļauti vairāki pasākumi, lai paplašinātu narkoloģiskās ārstēšanas iespējas gan pieaugušajiem, gan bērniem un pusaudžiem. Plānā ietvertu pasākumu īstenošana vienlaikus skatāma kontekstā ar tam nepieciešamo papildu valsts budžeta finansējumu. Diemžēl Plāna ietvaros paredzēto pasākumu īstenošanai papildu valsts budžeta finansējums netika piešķirts, tādējādi Plānā ietvertie pasākumi, tajā skaitā narkoloģiskās ārstēšanas paplašināšana, tiks īstenoti pieejamo esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros, kā arī iespējami paredzot un piesaistot Eiropas Sociālā fonda finansējumu. Darbs pie Plānā ietvertu pasākumu īstenošanas tiek veikts atbilstoši pieejamiem resursiem, tajā skaitā finansējumam.

Sniedzam informāciju, ka Plāna ietvaros, izmantojot Eiropas Sociālā fonda līdzekļus, plānots izvērtēt arī VSIA "Slimnīca "Ģintermuiža"" sniegto rehabilitācijas pakalpojuma nepilngadīgām personām ar vielu lietošanas traucējumiem programmu, izvērtējot pašreiz slimnīcā sniedzamā pakalpojuma kvalitāti, multiprofesionālās pieejas īstenošanu un finansēšanas kārtību. VSIA "Slimnīca "Ģintermuiža"" šobrīd ir vienīgā ārstniecības iestāde Latvijā, kurā sniedz stacionāros narkoloģiskās palīdzības un rehabilitācijas pakalpojumus bērniem un pusaudžiem, tostarp obligāto narkoloģisko palīdzību pēc bāriņtiesas lēmuma, kā arī attiecīgās programmas ietvaros vienlaicīgi var uzņemt ne vairāk kā 10 pacientus, kā rezultātā rodas pacientu rindas. Ņemot vērā minēto, programmas izvērtējuma ietvaros tiks sagatavoti priekšlikumi pakalpojuma paplašināšanai citās ārstniecības iestādēs.

Tāpat paskaidrojam, ka pacienta ārstēšana bez pacienta piekrišanas ir pieļaujama tikai Ārstniecības likumā noteiktos gadījumos, piemēram, bez pacienta piekrišanas sniedz psihiatrisko palīdzību, ja pacients apdraud sevi vai citus un ārstniecības persona konstatējusi psihiskās veselības traucējumus, kuru iespējamās sekas varētu būt nopietni miesas bojājumi pašam pacientam vai citām personām.

Vienlaikus arī Ministru kabineta 2003. gada 16. decembra noteikumu Nr.726 "Kārtība, kādā veicama obligātā ārstēšana bērniem, kuriem radušies psihiski vai uzvedības traucējumi alkoholisko dzērienu, narkotisko, psihotropo vai citu apreibinošu vielu lietošanas dēļ, un kārtība, kādā sociālās korekcijas izglītības iestādēs bērniem nodrošināma obligātā ārstēšana no alkohola, narkotisko un psihotropo vielu atkarības" 5.punkts nosaka, ka nepārtrauktu un sistemātisku bērna obligāto ārstēšanu no alkohola, narkotisko, psihotropo vai citu apreibinošu vielu atkarības jeb narkoloģisko palīdzību sniedz tikai ar bērna un vismaz viena no viņa vecākiem, aizbildņa vai bērna dzīvesvietas bāriņtiesas piekrišanu. Savukārt saskaņā ar attiecīgo noteikumu 6.punktu narkoloģisko palīdzību bez bērna un vismaz viena no viņa vecākiem, aizbildņa vai bērna dzīvesvietas bāriņtiesas piekrišanas var sniegt tikai gadījumos, ja bērnam ir smaga alkohola, narkotisko vai psihotropo vielu intoksikācija un ir apdraudēta viņa

dzīvība (kas vērtējami kā akūti, neatliekami, dzīvībai bīstami gadījumi, kad nepieciešama neatliekamā medicīniskā palīdzība) vai viņam ir sākušies psihiski traucējumi, kuru dēļ viņš ar savu rīcību apdraud sevi, tuviniekus vai citas personas. Tādējādi uzsveram, ka nepārtrauktas un sistemātiskas bērna obligātās ārstēšanas no alkohola, narkotisko, psihotropo vai citu apreibinošu vielu atkarības procesā būtiska nozīme ir bērna un viņa vecāku vai likumisko pārstāvju līdzestībai un piekrišanai ārstniecībai.

Vienlaikus arī skaidrojam, ka obligāta stacionāra palīdzība bērniem un pusaudžiem ir īstermiņa risinājums. Lai ārstēšanas process rezultētos ar veiksmīgu iznākumu, ir ļoti būtiski, lai persona ar atkarību izraisošu vielu lietošanas traucējumiem būtu pati motivēta uzsākt ārstēšanos un vēlāk arī to turpināt. Atkarība ir biopsihosociāla slimība, kas nosaka indivīda bioloģisko, psihisko un sociālo funkcionēšanu, pieejai tās ārstēšanā jābūt kompleksai un multidisciplinārai, iesaistot dažādas ārstniecības personas un atbalsta personas.

Papildus vēršam uzmanību, ka, pamatojoties uz Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas 13.jūnija sēdes laikā runāto un dotajiem uzdevumiem, pašlaik noris plaša speciālistu loka diskusijas un izvērtējums par iespējama jauna, starpsektorāla un integrēta pakalpojuma izveidi bērniem atkarību izraisošo vielu ietekmē. Ņemot vērā aktualizētos problēmjaudājumus un bērnu un pusaudžu atkarību izraisošo vielu lietošanas aktualitāti, jaunā pakalpojuma vīzijas sagatavošanas procesā aicinām sniegt priekšlikumus arī par iespējamajiem saistošiem risinājumiem bērnu atkarības mazināšanai pakalpojuma ietvaros, tajā skaitā sadarbības mehānismiem situācijas uzlabošanai un piemērotas, mērķtiecīgas palīdzības sniegšanai bērniem un jauniešiem atkarību izraisošo vielu lietošanas gadījumā.

Valsts sekretāra vietniece
veselības politikas jautājumos (paraksts*)

Antra Valdmane

Patrīcija Kradiņa 67876011
patricija.kradina@vm.gov.lv